

รายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย
ภายใต้กระบวนการ Universal Periodic Review (UPR)
ของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

ศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน สำนักงาน กสม.

สารบัญ

	วรรค	หน้า
ข้อ I. ระเบียบวิธีการจัดทำรายงาน		
ก. ขั้นตอนการร่างรายงาน	1-2	3
ข. กระบวนการหารือ	3-5	3
ข้อ II. ภูมิหลังประเทศ	6-11	3
ข้อ III. การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน		
ก. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	12-13	4
ข. กลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	14-16	5
ค. กฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ไทยเป็นภาคี	17-20	5
ง. พันธกรณีภายใต้กรอบสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน		
(1) สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง		
เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกและเสรีภาพในการชุมนุม	21-25	6
การอำนวยความสะดวก	26-34	6
การห้ามการทรมาน	35-38	8
(2) สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม		
สิทธิด้านการพัฒนาและการจัดความยากจน	39-42	8
สิทธิในการทำงาน	43-48	9
สิทธิด้านสุขภาพ	49-52	10
สิทธิด้านการศึกษา	53-59	11
(3) สิทธิของกลุ่มเฉพาะ		
สิทธิเด็ก	60-68	12
สิทธิสตรี	69-77	13
สิทธิของคนพิการ	78-82	15
สิทธิของผู้สูงอายุ	83-88	15
สิทธิของกลุ่มคนชายขอบ		
กลุ่มชาติพันธุ์	89-93	16
แรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน	94-101	17
ผู้หนีภัยการสู้รบและผู้แสวงหาที่พักพิง	102-106	18
(4) การค้ามนุษย์	107-113	19
ข้อ IV. ความสำเร็จและความท้าทาย		
ก. ความสำเร็จ	114-118	20
ข. ความท้าทาย	119-124	20
ข้อ V. ประเด็นที่ไทยให้ความสำคัญและความมุ่งมั่นของไทย	125-133	21
ข้อ VI. การเสริมสร้างขีดความสามารถและความช่วยเหลือด้านเทคนิค	134-136	22

Call No. : YC599.T5 2/283 2555 C.1
Accession No. : #6235
Dated : 23 มี.ค. 56
Price : 50

I. ระเบียบวิธีการจัดทำรายงาน

ก. ขั้นตอนการร่างรายงาน

1. รายงานฉบับนี้จัดทำขึ้นตามแนวทางของข้อมติคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ที่ 5/1 ที่ได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2550 โดยช่วงปี พ.ศ. 2551-2552 รัฐบาลได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการขึ้นเป็นระยะเพื่อเสริมสร้างความตระหนักและความคุ้นเคยกับกระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) ให้แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการประชุมที่ร่วมจัดกับทีมงานสหประชาชาติประจำประเทศไทย ซึ่งทำให้ประเทศไทยได้มีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์การจัดทำรายงาน UPR ของประเทศอื่นๆ
2. ประเทศไทยได้พยายามให้ทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำรายงาน UPR อย่างกว้างขวางและครอบคลุมเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยมีกระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงยุติธรรมร่วมเป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักในการจัดทำรายงาน โดยได้เริ่มจัดการหารืออย่างไม่เป็นทางการกับผู้แทนภาคประชาสังคมครั้งแรกเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2553 เพื่อหารือเกี่ยวกับโครงร่างรายงานของประเทศไทย จากนั้นได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลการจัดทำรายงานประเทศภายใต้กลไก UPR รวมทั้งได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้น 2 ชุด ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการจัดทำรายงาน UPR ของไทย

ข. กระบวนการหารือ

3. ในช่วงก่อนการยกร่างรายงาน ไทยได้จัดคลินิกหารือกลุ่มย่อยจำนวน 14 ครั้งโดยมีผู้แทนภาครัฐที่เกี่ยวข้อง พร้อมด้วยผู้แทนจากภาคประชาสังคม (นักวิชาการและองค์กรเอกชน) เข้าร่วมเพื่อหารือเชิงลึกในประเด็นต่าง ๆ ที่ควรอยู่ในรายงานของประเทศไทย และเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับความสำเร็จและความท้าทายในการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนของไทย
4. ไทยได้จัดเวทีรับฟังความเห็นจากประชาชน ทั้งในกรุงเทพมหานครและใน 4 ภูมิภาคของประเทศ รวมทั้งได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำร่างรายงานผ่านสื่อวิทยุและทางเว็บไซต์ โดยได้นำร่างรายงาน UPR ของประเทศไทยขึ้นบนเว็บไซต์ของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงรายงานและแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง จากนั้นได้มีการปรับแก้ร่างรายงานซึ่งคณะกรรมการกำกับดูแลการจัดทำรายงานประเทศได้รับรองก่อนที่จะเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ
5. รายงาน UPR ของประเทศไทยเป็นกระบวนการตรวจสอบตัวเอง โดยได้นำเสนอทั้งความสำเร็จและความท้าทายเพื่อใช้เป็นตัววัดความก้าวหน้าในการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนของไทยในอนาคต รวมทั้งได้ใช้โอกาสของกระบวนการยกร่างรายงานผลักดันให้เกิดความก้าวหน้าในประเด็นต่างๆ ที่ยังค้างคาญ โดยได้มีการเสนอประเด็นปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนให้คณะรัฐมนตรีรับทราบและตระหนักถึงความจำเป็นในการเร่งปรับปรุงแก้ไขเรื่องดังกล่าว ดังนั้น กระบวนการ UPR ของไทย ไม่ได้มุ่งเฉพาะการทบทวนเท่านั้น แต่ยังมุ่งให้ประชาชนภายในประเทศได้รับประโยชน์จากกระบวนการ UPR อย่างเป็นรูปธรรมอีกด้วย

II. ภูมิหลังประเทศ

6. ประเทศไทยมีประวัติศาสตร์อันยาวนานในฐานะดินแดนแห่งเสรีภาพและความหลากหลาย ประเทศไทยตั้งอยู่ใจกลางภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพื้นที่ประมาณ 513,115 ตารางกิโลเมตร โดยมีพรมแดนติดกับประเทศลาว พม่า กัมพูชาและมาเลเซีย มีประชากรประมาณ 63.5 ล้านคนประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายกลุ่ม ได้แก่ ประชาชนเชื้อ

ชาติไทยร้อยละ 75 เชื้อสายจีนร้อยละ 14 และเชื้อสายมาเลย์ร้อยละ 3 โดยประชากร 1.7 ล้านคนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมอาศัยอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศ นอกเหนือจากนั้นยังมีชนกลุ่มน้อย รวมถึงชาวเขาเผ่าต่าง ๆ

7. ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญ มีรูปแบบการปกครองแบบรัฐสภา ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และระบบการเมืองไทยยังคงเป็นแบบหลายพรรค ดังนั้น สภาผู้แทนราษฎรจึงประกอบด้วยผู้แทนที่มาจากพรรคการเมืองหลายพรรค

8. ในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยมีอัตราเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ร้อยละ 7.8 หรือคิดเป็นมูลค่า 10,104.8 พันล้านบาท (317.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) มีรายได้ต่อหัว 150,117 บาท (4,720.7 ดอลลาร์สหรัฐ) โดยมีอัตราการว่างงานคิดเป็นร้อยละ 1.04¹ อัตราความยากจนลดลงจากร้อยละ 33.69 เมื่อปี พ.ศ. 2533 เหลือร้อยละ 8.12 ในปี พ.ศ. 2552 อัตราการรู้หนังสือสูงเพิ่มถึงร้อยละ 98 นับตั้งแต่ พ.ศ. 2538 อัตราการตายของเด็กแรกเกิดลดลงเหลือเพียงร้อยละ 9.9 ต่อเด็กแรกเกิด 1,000 คน ช่วงอายุขัยโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 69/75 (ชาย/หญิง)

9. การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาทำให้ประเทศไทยมีการเติบโตทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางสังคมหลายด้าน แต่ขณะเดียวกันการพัฒนาก็นำไปสู่ปัญหาความไม่เป็นธรรมและความเหลื่อมล้ำในสังคม ซึ่งกลายเป็นชนวนที่นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งในสังคมและความไม่สงบทางการเมืองที่ประเทศไทยเผชิญในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา รวมถึงปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ขยายตัวเป็นความรุนแรงในช่วง 6 ปีที่ผ่านมาด้วย ปัจจุบันประเทศไทยกำลังดำเนินการปฏิรูประบบและโครงสร้างในหลายด้าน ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการปฏิรูปและคณะกรรมการสมัชชาปฏิรูป เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้กับคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสและลดช่องว่างของความไม่เท่าเทียมกัน รัฐบาลได้พยายามปรับปรุงกลไกส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตลอดจนสร้างหลักประกันสังคมให้กับประชาชนทุกกลุ่ม รวมทั้งการดำเนินการกระบวนการสร้างความปรองดองภายใต้หลักการประชาธิปไตยบนพื้นฐานของความถูกต้อง ความยุติธรรม และหลักนิติธรรม

10. การเลือกตั้งในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยกำลังก้าวไปข้างหน้าตามแนวทางของระบอบประชาธิปไตย ถึงจะมีความตึงเครียดทางการเมืองและไม่ว่ารัฐบาลชุดใดจะเข้ามาบริหารประเทศ ประเทศไทยก็ยังยึดมั่นในสิทธิมนุษยชนตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ

11. ประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างการอนุมัติแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่สอง (พ.ศ. 2552-2556) ซึ่งได้รับการยกย่องโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฉบับที่สองนี้มีเป้าประสงค์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายสิทธิมนุษยชนในทุกภูมิภาคเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและพัฒนาระดับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้เทียบเท่ามาตรฐานระหว่างประเทศ ขณะนี้อยู่ในระหว่างการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ประเทศไทยมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามคำมั่นด้านสิทธิมนุษยชน โดยได้จัดทำแผนปฏิบัติการตามคำมั่นและตั้งกลไกเพื่อติดตามผลแล้ว ในขณะเดียวกันก็ได้นำเอามาตรฐานระหว่างประเทศภายใต้ตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนฉบับต่าง ๆ มาเป็นบรรทัดฐานในการตรากฎหมายและออกนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชน

III. การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ก. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

12. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประกันศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาคโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ และสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่ระบุอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รวมทั้งได้ประกันสิทธิชุมชนในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้ ประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิสามารถยกบทบัญญัติด้านสิทธิและเสรีภาพตามที่ระบุในรัฐธรรมนูญในชั้นศาลได้โดยตรง

13. ประเทศไทยมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมประชาธิปไตยเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการบรรลุสิทธิและเสรีภาพสำหรับทุกคน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยประกันสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองประเทศ การกำหนดนโยบายสาธารณะ รวมทั้งการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้จัดตั้งกลไกตรวจสอบและถ่วงดุลต่างๆ ที่มีความเป็นอิสระ บทบัญญัติเหล่านี้สนับสนุนหลักประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนซึ่งเปิดให้ประชาชนและภาคประชาสังคมเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญอันจะเห็นได้จากพัฒนาการทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน

ข. กลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

14. ประเทศไทยได้พัฒนากลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนหลายกลไก ทั้งในส่วนของกลไกอิสระ และกลไกภายใต้ฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ที่สำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพภายใต้กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนภายใต้สำนักงานอัยการสูงสุด คณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน และคณะกรรมการการว่าด้วยการคุ้มครองกลุ่มผู้ด้อยโอกาสของรัฐสภา ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลรัฐธรรมนูญ

15. นอกจากกลไกคุ้มครองของรัฐแล้ว รัฐธรรมนูญของไทยยังได้เปิดพื้นที่ให้กับองค์กรภาคประชาสังคมได้มีบทบาทในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศ โดยการสนับสนุนให้ประชาชนรวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นกลไกของประชาชนในการตรวจสอบอำนาจรัฐทุกระดับ และเพื่อเป็นช่องทางเรียกร้อง เสนอความเห็น หรือความต้องการของประชาชนได้

16. ประเทศไทยยึดมั่นในกฎบัตรอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือ และให้ความสำคัญกับกลไกสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคอาเซียน โดยพร้อมสนับสนุนการทำงานของผู้แทนไทยในคณะกรรมการการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (AICHR) และคณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรีและสิทธิเด็ก (ACWC) ซึ่งเป็นกลไกคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับภูมิภาคเพื่อให้สามารถคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ค. กฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ไทยเป็นภาคี

17. ประเทศไทยเป็น 1 ใน 48 ประเทศแรกที่รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491

18. ประเทศไทยเป็นภาคีสันติสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนจำนวน 7 ฉบับ ได้แก่ (1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (3) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และพิธีสารเลือกรับเรื่องการรับรองเรื่อง (4) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และพิธีสารเลือกรับทั้ง 2 ฉบับ เรื่องความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันทางกำลังอาวุธ และเรื่องการค้าเด็ก โสเภณีเด็กและสื่อลามกเด็ก (5) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (6) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และ (7) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของชนพิการ นอกจากนี้ ไทยยังเป็นภาคีอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 รวมอีก 4 ฉบับ และล่าสุดไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริตเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2554

19. ประเทศไทยกำลังพิจารณาที่จะลงนามในอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ และการให้สัตยาบันในอนาคต

20. ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization – ILO) จำนวน 14 ฉบับ ได้แก่ อนุสัญญา ILO ฉบับที่ 80, 116, 104, 105, 127, 14, 19, 29, 88, 122, 100, 182, 138, และ 159 และมีเจตนารมณ์ที่จะให้สัตยาบันต่ออนุสัญญา ILO ฉบับที่ 87 และ 98

ง. พันธกรณีภายใต้ตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

(1) สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกและเสรีภาพในการชุมนุม

21. เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกเป็นรากฐานของสังคมประชาธิปไตยของไทย ซึ่งได้รับการรับรองในรัฐธรรมนูญภายใต้มาตรา 45, 46, 47 และ 48 ซึ่งประกันเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา การห้ามการปิด แทรกแซง หรือตรวจสอบหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนแขนงอื่น และการห้ามนักการเมืองเป็นเจ้าของสื่อ นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งให้สิทธิแก่บุคคลทั่วไปในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการและเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล

22. ประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. ซึ่งได้รับการยกย่องโดยคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากองค์กรสื่อมวลชน และเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามในการปฏิรูปสื่อของรัฐบาลเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชน และผู้รับข้อมูลข่าวสาร ร่างพระราชบัญญัตินี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อสารมวลชน เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการตรวจสอบตนเองของสื่อ และช่วยประกันให้สื่อมวลชนสามารถดำเนินงานได้อย่างอิสระ สร้างสรรค์ และเป็นมืออาชีพ

23. ประเทศไทยเป็นที่ตั้งของสำนักงานสื่อต่างประเทศ องค์กรภาคประชาสังคม และองค์กรเอกชนระหว่างประเทศ หลายองค์กร ซึ่งเป็นเครื่องพิสูจน์ถึงบรรยากาศที่เอื้อต่อการรายงานข่าว และการรับ-ส่งข้อมูลอย่างอิสระ นอกจากนี้ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกยังสะท้อนให้เห็นผ่านการจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนและสถานีโทรทัศน์เคเบิลทั่วประเทศ ในขณะที่สื่อมวลชนมีเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลได้อย่างเต็มที่

24. สำหรับประเด็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์นั้น ประเทศไทยพยายามดำเนินการเพื่อให้เกิดดุลยภาพในการปกป้องสถาบันซึ่งเป็นหนึ่งในเสาหลักที่ค้ำจุนความมั่นคงของประเทศไทย การคุ้มครองสิทธิในการแสดงออกของบุคคล โดยรัฐบาลเริ่มให้มีกระบวนการทบทวนเพื่อศึกษาประเด็นที่ควรปรับปรุง และแนวทางการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ในขณะเดียวกันคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ก็ได้เริ่มกระบวนการศึกษาทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องเช่นกันเพื่อจัดทำรายงานเสนอแนะต่อรัฐบาล นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาซึ่งมีปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานเพื่อให้คำแนะนำแก่ตำรวจและอัยการเกี่ยวกับการสั่งฟ้องคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพตามกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ก่อนที่จะตัดสินใจฟ้องร้องดำเนินคดีต่อไป

25. ประเทศไทยรับรองสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมโดยสันติตามที่ระบุไว้ในมาตรา 63 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งประชาชนกลุ่มต่าง ๆ สามารถใช้สิทธิในการชุมนุมอย่างกว้างขวาง ประเทศไทยกำลังตราร่างพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. เพื่อควบคุมดูแลการชุมนุมให้เป็นไปตามกรอบของกฎหมาย และไม่กระทบสิทธิของผู้อื่น

การอำนวยความสะดวก

26. รัฐธรรมนูญได้ประกันสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของประชาชน อาทิ สิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรม และสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม และสิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา ซึ่งมีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความอาญาได้รับการปรับแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อปี พ.ศ. 2551 เพื่อคุ้มครองและประกันสิทธิของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้

27. รัฐได้มีมาตรการต่างๆ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมไปสู่สาธารณชนและเพิ่มโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน อาทิ การรับข้อร้องเรียนจากประชาชน การให้คำปรึกษาด้านกฎหมายและความช่วยเหลือด้านการเงินในการจัดหาทนายและการประกันตัว รวมถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการสืบสวนสอบสวน²

28. ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงความยุติธรรมของคนจนยังคงเป็นปัญหาท้าทายของสังคมไทย ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงขั้นตอนทางกฎหมายเพื่อช่วยเหลือคนจนที่ถูกดำเนินคดี การเสริมสร้างศักยภาพด้านกฎหมายให้แก่คนจนเพื่อช่วยให้กลุ่มคนเหล่านี้มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเองและมีโอกาสใช้บริการและรับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากภาครัฐมากขึ้น ในขณะที่ตัวกันรัฐก็ต้องเผยแพร่ช่องทางหรือกลไกช่วยเหลือทางกฎหมายต่างๆ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างกว้างขวางมากขึ้น

29. การอำนวยความสะดวกเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นปัญหายาในของไทยที่ไม่ใช่ปัญหาความขัดแย้งทางศาสนา แต่เป็นปัญหาที่เกิดจากความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาในอดีต รวมทั้งมีปัจจัยทางเชื้อชาติและประวัติศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งรัฐบาลไทยพยายามแก้ไขปัญหานี้ โดยใช้หลักการสมานฉันท์และสันติวิธี และแนวทาง “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อย่างไรก็ตาม จากความไม่สงบที่เกิดขึ้นทำให้รัฐบาลไทยมีความจำเป็นต้องนำกฎหมายพิเศษด้านความมั่นคงมาบังคับใช้ในบางพื้นที่ โดยในทางปฏิบัติได้มีความระมัดระวังอย่างเต็มที่มิให้การบังคับใช้กฎหมายนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งมีความพยายามที่จะลดการใช้กฎหมายพิเศษในพื้นที่ที่มีความรุนแรงลดระดับลง

30. รัฐบาลได้จัดทำแผนการอำนวยความสะดวก (พ.ศ. 2552-2555) และแผนยุทธศาสตร์พัฒนากระบวนการยุติธรรมในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2553-2557) รวมทั้งได้จัดตั้งกลไกรับข้อร้องเรียนต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนสามารถร้องเรียนเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ³ แม้ว่าการใช้แนวทางส่งเสริมความยุติธรรมและการพัฒนาจะช่วยให้สถานการณ์ความรุนแรงเริ่มลดลงในบางพื้นที่ แต่รัฐยังคงต้องดำเนินการพยายามอย่างต่อเนื่องในการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิของประชาชนผู้กระทำความผิดและสร้างความเป็นธรรมให้กับทุกฝ่าย

31. สำหรับสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยนั้น ขณะนี้ การสอบสวนกรณีเหตุการณ์ความรุนแรงเมื่อเดือนเมษายนและเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553 กำลังดำเนินอยู่เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี โดยกระบวนการดังกล่าวจะดำเนินไปตามกฎหมาย ในขณะที่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการประท้วงได้รับการเยียวยาแล้ว นอกจากนี้ รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) โดยรัฐบาลจะพิจารณารายงานและข้อเสนอแนะของ คอป. ต่อไปเพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรม⁴ นอกจากนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติก็ได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกัน

32. ประเทศไทยกำลังปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม ทั้งกลไกของตำรวจ อัยการ และศาล โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการเข้าถึงความยุติธรรมได้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการปฏิรูปตำรวจ ซึ่งจะมุ่งเน้นการลดช่องว่างระหว่างตำรวจและชุมชน การเพิ่มสำนึกรับผิดชอบต่อสาธารณชน การจัดการทุจริต การคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน การจัดระบบการติดตามผลการดำเนินงานของตำรวจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และการเพิ่มความสำคัญของกระบวนการสืบสวนสอบสวนซึ่งจะต้องมีความเป็นอิสระและมีประสิทธิภาพ

33. ประเทศไทยได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตต่อผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และไม่ใช้โทษประหารชีวิตกับหญิงมีครรภ์ และบุคคลวิกลจริต การลงโทษประหารชีวิตจะใช้เฉพาะกับผู้ก่ออาชญากรรมร้ายแรงหรือคดีอุกฉกรรจ์ โดยจะมีการขอพระราชทาน

อภัยโทษให้กับนักโทษในโอกาสต่างๆ ซึ่งนักโทษประหารชีวิตจะได้รับการลดโทษเป็นจำคุกตลอดชีวิตแทน ทั้งนี้ ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการรับฟังความเห็นเกี่ยวกับเรื่องโทษประหารชีวิตจากประชาชนทั่วประเทศ

34. บุคคลที่เคยเป็นนักโทษยังคงประสบกับการถูกเลือกปฏิบัติจากสังคม ซึ่งควรมีการช่วยให้บุคคลเหล่านี้กลับคืนสู่สังคม และส่งเสริมสิทธิในการทำงานหาเลี้ยงชีพอย่างยั่งยืน

การห้ามการทรมาน

35. มาตรา 32 ของรัฐธรรมนูญห้ามการทรมานและการลงโทษที่โหดร้ายและไร้มนุษยธรรม โดยประมวลกฎหมายอาญาได้ระบุลักษณะของอาชญากรรมที่เข้าข่ายเป็น “การทรมาน” ตามข้อ 1 ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ แต่ยังคงต้องปรับปรุงคำจำกัดความของ “การทรมาน” และทำให้ “การทรมาน” เป็นฐานความผิดเฉพาะในกฎหมายไทย เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ มากขึ้น

36. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาห้ามมิให้ใช้การทรมานในขั้นตอนการดำเนินคดี รวมทั้งห้ามใช้การทรมานเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ และห้ามการอ้างหลักฐานที่ได้มาจากวิธีการที่ผิดกฎหมายในชั้นศาล ในกระบวนการสอบสวนนั้นจะต้องมีทนายร่วมอยู่ด้วย บุคคลใดที่ถูกทรมานโดยเจ้าหน้าที่รัฐในระหว่างขั้นตอนการสอบสวน มีสิทธิที่จะยื่นฟ้องต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้ต้องหาทุกคนจะได้รับการตรวจร่างกายเมื่อถูกส่งตัวไปยังเรือนจำตามระเบียบราชทัณฑ์ นอกจากนี้ ผู้ถูกทรมานมีสิทธิที่จะได้รับการชดเชยค่าเสียหายภายใต้กฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง รวมถึงพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

37. เกี่ยวกับการใช้เครื่องพันธนาการในระบบราชทัณฑ์นั้น กฎหมายห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังวัน แต่เป็นบุคคลที่น่าจะทำอันตรายต่อชีวิต หรือร่างกายของตนเองหรือของผู้อื่น และเป็นบุคคลที่น่าจะพยายามหลบหนีการควบคุม โดยจะมีคณะกรรมการทบทวนคำสั่งการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังและประเมินสถานการณ์ทุกๆ 15 วัน นอกจากนี้ กฎหมายยังห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการเพื่อเป็นการลงโทษ รวมทั้งห้ามใช้กับผู้ต้องขังที่มีอายุเกิน 60 ปีและผู้ต้องขังหญิง นอกจากนี้ ในส่วนของสภาพเรือนจำ สถานที่คุมขัง และสถานที่กักตัวนั้น ประเทศไทยได้ดำเนินการปรับปรุงสภาพของสถานที่ดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับหลักทัณฑ์วิทยา หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชน

38. หน่วยงานทหารและตำรวจได้มีคำสั่งลงไปยังผู้ได้บังคับบัญชาในทุกระดับชั้น ห้ามทรมานผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัย คดีการทรมานที่เกิดขึ้นในสถานที่คุมขังหรือคดีการหายสาบสูญซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับการทรมานจะถูกดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม แต่ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดการพิจารณาคดีต่างๆ เพื่อนำผู้กระทำผิดมาลงโทษและเพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหาย ในขณะเดียวกัน ได้มีการจัดอบรมด้านสิทธิมนุษยชนแก่เจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ และข้าราชการที่เกี่ยวข้องเป็นระยะ แต่ยังคงพยายามเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานฯ และสร้างความตระหนักถึงพันธกรณีของไทยตามอนุสัญญาดังกล่าวให้กับเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

(2) สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

สิทธิด้านการพัฒนาและการขจัดความยากจน

39. ประเทศไทยได้ดำเนินการความพยายามที่จะบรรลุการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมมาหลายทศวรรษ กระบวนการพัฒนาและการขจัดความยากจนของประเทศไทยนั้นเป็นไปตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งเป็นหัวใจหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ปี พ.ศ. 2550-2554 โดยเน้นในเรื่องของการลดการใช้จ่าย การสร้างรายได้ การขยายโอกาส การสร้างขีดความสามารถ และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งนี้ ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 สำหรับ

ปี พ.ศ. 2555-2559 ก็ยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง การมีส่วนร่วมของประชาชน และการเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการมีความเสมอภาคและความยุติธรรมในสังคม

40. ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายที่ 1 ของเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษว่าด้วยการขจัดความยากจนขั้นรุนแรง และความหิวโหย โดยอัตราความยากจนลดลงจากร้อยละ 33.69 เมื่อปี พ.ศ. 2533 เหลือเพียงร้อยละ 8.12 เมื่อปี พ.ศ. 2552 และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ประเทศไทยมีเป้าหมายที่จะลดอัตราความยากจนต่อไปอีกให้เหลือร้อยละ 4 ภายในปี พ.ศ. 2554 ความก้าวหน้าในการขจัดความยากจนของประเทศไทยเป็นผลมาจากนโยบาย และโครงการต่าง ๆ ของรัฐ ที่มีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถเข้าถึงโอกาสและบริการทางสังคมอื่นๆ⁵

41. รัฐบาลให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยที่มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยให้พ้นจากความยากจนผ่านนโยบายต่างๆ อาทิ การประกันราคาพืชผลทางการเกษตร ระบบประกันรายได้เกษตรกร กองทุนสวัสดิการเพื่อการเกษตร การจัดตั้งธนาคารที่ดินและการนำที่ดินมาจัดสรรเป็นโฉนดชุมชน⁶ นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งสภาเกษตรกรแห่งชาติขึ้นเพื่อให้เกษตรกรสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและสื่อสารความต้องการของตนให้รัฐบาลทราบโดยตรง ตลอดจนการให้ความรู้แก่เกษตรกรด้านการวางแผนงบประมาณในครัวเรือนเพื่อให้เกษตรกรหลุดพ้นจากภาวะหนี้สินทางการเงิน

42. การพัฒนาได้สร้างปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยและคนจนซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่สำคัญของประเทศไทย จึงยังมีความจำเป็นที่ต้องแก้ไขปัญหาคือโครงสร้างเพื่อให้ประชาชนได้รับสิทธิในการพัฒนาอย่างเสมอภาค อาทิ การปฏิรูปการกระจายการถือครองที่ดินและการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม การปฏิรูประบบประกันสังคมให้บุคคลทุกกลุ่มได้รับการดูแลจากรัฐอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และการปฏิรูปการกระจายอำนาจเพื่อส่งเสริมศักยภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งหมายรวมถึงการคุ้มครองสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่สะอาดและเอื้อต่อการดำรงชีวิต และสิทธิในการดำรงรักษาวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน ซึ่งได้รับการประกันอยู่ในรัฐธรรมนูญของไทย โดยรัฐยังมีภาระที่จะต้องดำเนินการอย่างจริงจังในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและให้ข้อคิดเห็นต่อโครงการพัฒนาต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตของประชาชน รวมทั้งการเร่งปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อประกันการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชนในชุมชนตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ

สิทธิในการทำงาน

43. รัฐธรรมนูญไทยฉบับปัจจุบันคุ้มครองสิทธิของแรงงานที่จะได้รับหลักประกันและสวัสดิการตามกฎหมาย โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายหลักที่ระบุสิทธิและหน้าที่ของทั้งนายจ้างและลูกจ้าง โดยให้ความคุ้มครองแรงงานทุกคนโดยไม่แบ่งแยกชาติพันธุ์ เชื้อชาติหรือสถานะอื่นๆ รวมทั้งมีบทบัญญัติควบคุมการจ้างงานและมาตรฐานขั้นต่ำที่นายจ้างพึงปฏิบัติเกี่ยวกับการจ้างงาน เช่น วันทำงาน วันหยุด การลา ค่าจ้าง การทำงานล่วงเวลา ความปลอดภัยในการทำงาน สภาพแวดล้อม สวัสดิการ ตลอดจนการจ้างงานเด็กและสตรี

44. รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิในการรวมตัวและการเจรจาต่อรองของสมาชิกสหภาพแรงงาน โดยประเทศไทยมีเจตนารมณ์ที่จะให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 87 ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและคุ้มครองสิทธิในการรวมตัว และฉบับที่ 98 ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและการเจรจาต่อรอง รวมทั้งกำลังอยู่ในระหว่างการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาเหล่านี้เพื่อเตรียมพร้อมการให้สัตยาบัน

45. ในเรื่องค่าแรงขั้นต่ำนั้น เมื่อเดือนธันวาคม 2553 รัฐบาลได้เห็นชอบการขึ้นอัตราค่าแรงขั้นต่ำเฉลี่ยร้อยละ 6.35 ซึ่งทั้งแรงงานชาวไทยและแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานนับล้านคนได้รับประโยชน์จากการขึ้นค่าแรงดังกล่าว

46. ในส่วนของความปลอดภัยในการทำงานนั้น ขณะนี้พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 มีผลใช้บังคับแล้ว อย่างไรก็ตาม ต้องบังคับใช้ให้นายจ้างรับผิดชอบต่อการจัด

สภาพการทำงานที่เหมาะสม คดีความที่เกี่ยวข้องกับอันตรายในการทำงานยังต้องดำเนินการให้เร็วขึ้น เพื่อให้แรงงานที่ได้รับผลกระทบได้รับการเยียวยาและค่าชดเชยจากนายจ้างอย่างทันท่วงทีและเหมาะสม นอกจากนี้ แม้ว่าแรงงานจะตระหนักถึงสิทธิที่ตนพึงได้รับมากขึ้น แต่ยังคงต้องมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของแรงงานอย่างต่อเนื่อง และช่วยเหลือแรงงานให้เข้าถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อประกันการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการภายใต้ระบบประกันสังคมและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเท่าเทียมกัน

47. รัฐบาลไทยได้ขยายขอบเขตของความคุ้มครองประกันสังคมตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ตามมาตรา 40 ให้ครอบคลุมไปถึงแรงงานนอกระบบซึ่งมีประมาณ 24 ล้านคน ผู้ที่สมัครใจเข้าสู่ระบบประกันสังคมตามมาตรา 40 จะต้องจ่ายเงินสมทบเพื่อให้ความคุ้มครองกรณีทุพพลภาพ เสียชีวิต เจ็บป่วย และกรณีชราภาพ โดยรัฐบาลจะร่วมออกเงินสมทบด้วย ประเทศไทยมีกฎหมายคุ้มครองแรงงานภาคการเกษตรและได้ขยายความคุ้มครองสำหรับกลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้าน โดยการออกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. 2553 และกำลังพิจารณาร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการคุ้มครองผู้ประกอบการอาชีพคนรับใช้ในบ้าน พ.ศ. นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้ออกมาตรการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือค่าครองชีพให้แก่แรงงานนอกระบบ อาทิ การให้บริการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเป็นพิเศษแก่คนขับรถแท็กซี่ จักรยานยนต์รับจ้าง และผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

48. สำหรับแรงงานไทยในต่างประเทศนั้น กระทรวงแรงงานได้ดำเนินการเพื่อคุ้มครองแรงงานกลุ่มนี้จากการถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายหน้าหรือบริษัทจัดหางานเอกชนที่ผิดกฎหมายซึ่งจะถูกดำเนินคดีและลงโทษตามกฎหมาย และได้จัดทำโครงการสินเชื่อเพื่อการไปทำงานในต่างประเทศในอัตราดอกเบี้ยที่เป็นธรรม รวมทั้งมีกองทุนเพื่อช่วยเหลือคนหางานไปทำงานในต่างประเทศโดยมีวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่แรงงานไทยในต่างประเทศที่ถูกทอดทิ้งหรือได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความวุ่นวายหรือภัยพิบัติในประเทศที่ทำงานอยู่ให้สามารถเดินทางกลับประเทศไทยได้ และให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่ครอบครัวของแรงงานที่เสียชีวิตในต่างประเทศ⁷

สิทธิด้านสุขภาพ

49. ประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายด้านสุขภาพในฐานะที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน โดยรัฐได้จัดระบบประกันสุขภาพ 3 ประเภทหลักให้กับคนไทยทุกคน ได้แก่ (1) ระบบสวัสดิการรักษายาบาลของข้าราชการซึ่งครอบคลุมประชาชนจำนวนประมาณ 5 ล้านคน (2) ระบบประกันสุขภาพซึ่งครอบคลุมแรงงานและลูกจ้างในระบบประมาณ 9.8 ล้านคน และ (3) หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าซึ่งครอบคลุมบุคคลอื่นๆ ที่ไม่อยู่ในระบบประกันสุขภาพสองประเภทข้างต้นประมาณ 47.3 ล้านคน

50. รัฐบาลได้ปรับปรุงหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าโดยการเพิ่มงบประมาณเหมาจ่ายรายหัว คนไทยที่เข้ารับบริการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าจะได้รับการรักษาที่ครอบคลุมเกือบทุกโรคโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ นอกจากนี้ ยังดำเนินแผนงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อยกระดับสถานอนามัยในระดับตำบลให้เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั่วประเทศ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ชนบทห่างไกลสามารถเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขที่มีคุณภาพที่ดีขึ้น รวมทั้งได้ฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านหรือชุมชนเกือบ 1 ล้านคน ให้สามารถดูแลสุขภาพขั้นมูลฐานและช่วยเผยแพร่ข้อมูลด้านสุขภาพแก่คนในชุมชน⁸

51. ในด้านการคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วยโรคเอดส์ มีระบุอยู่ในแผนยุทธศาสตร์บูรณาการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์แห่งชาติ พ.ศ. 2550-2554 โดยผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ไม่ว่าจะมีเชื้อชาติหรือสถานะใดสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพภายใต้ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า ตามเงื่อนไขของกระทรวงสาธารณสุข นอกจากนี้ รัฐบาลไทยได้มอบเบี้ยยังชีพแก่ผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ในอัตราเดือนละ 500 บาทเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย ประเทศไทยยังได้พยายามส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสหรือกลุ่มชายขอบอื่นๆ อาทิ นักโทษในเรือนจำ หรือแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน โดยเฉพาะแรงงานที่ไม่ได้จดทะเบียนแรงงานตามกฎหมาย ได้เข้าถึงการรักษาโรคเอดส์ โดยใช้งบประมาณจากแหล่งอื่นๆ เข้ามาช่วย อาทิ จากกองทุนโลกเพื่อต่อสู้กับโรคเอดส์ วัณโรคและมาลาเรีย ในขณะที่เดียวกันก็ได้รณรงค์เสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อผู้ติด

เชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ให้บริการทางสาธารณสุข รวมถึงสมาชิกในชุมชนเพื่อให้บุคคลเหล่านี้สามารถเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลอื่น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ไม่ถูกตีตราหรือถูกเลือกปฏิบัติจากสังคม

52. แม้ประเทศไทยจะมีหลักประกันสุขภาพให้กับคนไทยทุกกลุ่ม แต่หลักประกันของแต่ละกลุ่มยังมีความเหลื่อมล้ำในเรื่องของสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงระบบประกันสุขภาพเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มได้เข้าถึงสิทธิประโยชน์ในการรักษาพยาบาลที่ได้มาตรฐานอย่างเท่าเทียมกันตามที่ระบุในรัฐธรรมนูญ รวมทั้งให้มีการประกันการเข้าถึงยารักษาโรคที่ติดสิทธิบัตรอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้คำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิด้านสุขภาพของกลุ่มบุคคลไร้สถานะ ซึ่งจะมีการกล่าวถึงในหัวข้อสิทธิของกลุ่มเฉพาะแต่ละกลุ่มต่อไป

สิทธิด้านการศึกษา

53. ประเทศไทยมีนโยบายการจัดการศึกษาถ้วนหน้าแล้ว โดยเด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาภาคบังคับไม่ต่ำกว่า 9 ปี มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีตามรัฐธรรมนูญไทย และรัฐบาลสนับสนุนโครงการเรียนฟรี 15 ปีสำหรับทุกคนโดยไม่จำกัดเชื้อชาติ เริ่มตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6

54. เด็กพิการมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาฟรีตั้งแต่เกิดไปจนถึงระดับปริญญาตรีโดยคำนึงความต้องการเฉพาะของเด็กกลุ่มดังกล่าว ศูนย์การศึกษาพิเศษในทุกจังหวัดจะให้ความช่วยเหลือเด็กพิการตั้งแต่แรกเกิด เพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและช่วยให้เด็กเหล่านี้สามารถเรียนร่วมกับเด็กในชั้นเรียนปกติได้

55. เด็กนักเรียนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะได้รับการศึกษาโดยใช้หลักสูตรการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต อัตลักษณ์ วัฒนธรรมและความต้องการเฉพาะของประชาชนในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการพัฒนามาตรฐานการศึกษา พัฒนาครูสอนศาสนา ปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นคนไทยและการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม การใช้ภาษาท้องถิ่นในการเรียนการสอนควบคู่กับภาษากลาง และการส่งเสริมการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อสร้างโอกาสในการทำงาน รวมทั้งการให้ทุนการศึกษาต่างๆ เป็นจำนวนมาก เพื่อให้เด็กนักเรียนในพื้นที่ดังกล่าวสามารถเรียนต่อได้ในระดับที่สูงขึ้น

56. สำหรับเด็กนักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกลนั้น รัฐบาลจัดให้มีเทคโนโลยีสารสนเทศพิเศษที่ใช้บริหารจัดการกลุ่มโรงเรียน โดยมีโรงเรียน 1 แห่งทำหน้าที่เป็นแม่ข่ายเพื่อช่วยเหลือโรงเรียนอื่นๆ ภายในกลุ่มในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียน นอกจากนี้ รัฐบาลยังลงจะส่งเสริมการศึกษาทางไกลและการศึกษาผู้ใหญ่เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นสูงต่อไป

57. ในขณะนี้ แม้ว่าจะมีการดำเนินนโยบายการศึกษาถ้วนหน้า แต่ยังมีประเด็นท้าทายต่าง ๆ ในแง่ของคุณภาพการศึกษา และการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม ประเทศไทยยังคงต้องเพิ่มความพยายามเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมคุณภาพครู รวมทั้งขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กยากจนหรือเด็กที่อยู่ห่างไกล โดยส่งเสริมให้มีโรงเรียนในชุมชนใกล้บ้าน เด็กที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาหรือต้องการออกจากโรงเรียนก่อนเวลาอันควร ให้ได้รับความช่วยเหลือให้กลับเข้าสู่การศึกษามากขึ้น หรือจัดการศึกษาทางเลือกที่เอื้อให้นักเรียนสามารถอยู่ในโรงเรียนได้นานขึ้น นอกจากนี้ ยังต้องส่งเสริมให้เด็กพิการได้เข้าร่วมเรียนกับเด็กปกติมากขึ้นโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ในขณะที่นโยบายเรียนฟรี 15 ปีก็ยังคงต้องปรับปรุงเพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาฟรีโดยไม่มีค่าใช้จ่ายอื่นใด

58. สำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยและบุคคลที่มีปัญหาสถานะนั้น ซึ่งรวมถึงเด็กชาติพันธุ์ บุตรของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน รวมทั้งเด็กที่เป็นผู้พลหนีเข้าเมืองทุกคน มีสิทธิเรียนฟรี 15 ปี โดยรัฐบาลได้จัดสรรค่าใช้จ่ายรายหัวของเด็กกลุ่มนี้ในอัตราเดียวกับค่าใช้จ่ายรายหัวที่จัดสรรให้กับเด็กไทย อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติเด็กเหล่านี้ก็ยังมีปัญหาในการเข้าถึงการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการกำลังพยายามส่งเสริมความตระหนักให้กับโรงเรียนทั่วประเทศเกี่ยวกับ

สิทธิของเด็กกลุ่มนี้ในการสมัครเข้าเรียนในสถานศึกษาของรัฐบาล เพื่อเด็กเหล่านี้เข้าสู่ระบบโรงเรียนรวมทั้งหา
มาตรการเพื่อช่วยให้เด็กเหล่านี้สามารถปรับตัวและเรียนอยู่ในโรงเรียนนานขึ้น

59. สำหรับการศึกษากลุ่มเด็กในพื้นที่พักพิงชั่วคราว โปรดตวรุด 104 ภายใต้หัวข้อผู้หนีภัยการสู้รบและผู้
แสวงหาที่พักพิง

(3) สิทธิของกลุ่มเฉพาะ

สิทธิเด็ก

60. ประเทศไทยให้ความสำคัญในลำดับต้นกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็ก นับตั้งแต่ไทยเข้าเป็นภาคี
อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อปี พ.ศ. 2535 ไทยได้แก้ไขและยกร่างกฎหมายจำนวนมากกว่า 17 ฉบับเพื่อให้สอดคล้อง
กับบทบัญญัติของอนุสัญญาดังกล่าว ที่สำคัญ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติศาล
เยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งกำหนดให้ต้องนำเด็กที่ถูกจับกุมส่งศาล
เยาวชนและครอบครัวทันทีภายใน 24 ชั่วโมง ศาลสามารถสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยไม่ต้องมีการฟ้องร้องดำเนินคดี
ใดๆ และใช้วิธีการบำบัดเยี่ยวยาเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษทางอาญา และมีการจัดตั้งห้องสอบสวนพิเศษสำหรับ
เด็กในสถานีตำรวจ⁹

61. ประเทศไทยได้มีการกระจายอำนาจและบทบาทด้านการคุ้มครองและพัฒนาเด็กไปสู่องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น โดยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับท้องถิ่นเพื่อคุ้มครองเด็ก รวมถึงการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนทั้งใน
ระดับประเทศ จังหวัด อำเภอ และตำบลทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม ยังต้องมีความพยายามขับเคลื่อนให้กลไกระดับท้องถิ่น
เหล่านี้สามารถทำงานคุ้มครองเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยให้มีแผนแม่บทในการคุ้มครองเด็กระดับท้องถิ่น
และชุมชน ตลอดจนให้มีการทำงานร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น

62. รัฐบาลให้ความสำคัญกับสิทธิของเด็กปฐมวัย โดยได้จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยขึ้นซึ่งมี
นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559 ซึ่ง
มุ่งเน้นการจัดการพัฒนาอย่างเหมาะสมแก่เด็กปฐมวัยที่มีอายุตั้งแต่ 0-5 ปี โดยการจัดสวัสดิการให้กับแม่และเด็กทั้ง
ทางด้านโภชนาการ สุขภาพอนามัย และศูนย์เลี้ยงดูและพัฒนาเด็กอ่อน¹⁰ โดยเด็กพิการก็จะได้รับการดูแลเป็นพิเศษด้วย

63. สำหรับเด็กในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้พยายามส่งเสริมการพัฒนาและ
คุ้มครองเด็กเหล่านี้จากความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ซึ่งส่งผลให้เมื่อปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนเด็กที่ได้รับผลกระทบจาก
ความรุนแรงลดลงอย่างมากที่สุดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 รัฐบาลได้คุ้มครองโรงเรียนและครูเพื่อประกันสิทธิที่จะได้รับ
การศึกษาของเด็ก สำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ก็ได้มีการตระหนักถึง
ความสำคัญที่让孩子เข้าสู่กระบวนการวิธีพิจารณาคดีเยาวชนแทนกระบวนการภายใต้กฎหมายพิเศษ

64. สำหรับเด็กไร้รัฐนั้น ในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยได้ประกาศถอนข้อสงวนข้อ 7 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
ซึ่งเด็กทุกคนที่เกิดในประเทศไทยจะได้รับสิทธิที่จะได้รับการจดทะเบียนเกิดทันทีภายหลังจากการเกิด บุตรของคนต่าง
ด้าวหรือกลุ่มชาติพันธุ์สามารถขอสัญชาติไทยหรือขอมีสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายได้ตาม
หลักเกณฑ์ที่กำหนด¹¹ ภายใต้กฎหมายสัญชาติและกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมือง และภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดการ
ปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล กรณีบุตรของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี สามารถขึ้นทะเบียนพร้อม
กับผู้ปกครองที่เป็นแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานได้ ซึ่งทำให้เด็กอยู่ในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมายและสามารถเข้าถึงสิทธิ
ขั้นพื้นฐานต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการที่จะให้เด็กเหล่านี้ได้รับสัญชาติของประเทศต้นทางตามบิดาและมารดา
ตามหลักการสืบสายโลหิต โดยได้รับการสนับสนุนจากหลักฐานการจดทะเบียนการเกิดและการพิสูจน์สัญชาติของบิดา
มารดาที่เป็นแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน

65. ปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงในครอบครัว สื่อลามกเด็ก การล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็ก และปัญหาเด็กกับยาเสพติด ซึ่งต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องให้ความสำคัญกับคดีละเมิดสิทธิเด็ก เข้าใจขั้นตอนการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และให้การคุ้มครองสิทธิและศักดิ์ศรีของเด็กในกระบวนการยุติธรรมอย่างจริงจังด้วย นอกจากนี้ ควรเพิ่มความพยายามในการนำเด็กกลับเข้าสู่สังคมเพื่อให้ได้เรียนหนังสือต่อเนื่อง ส่งเสริมบทบาทของครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน ในการป้องกัน คัดกรอง และช่วยเหลือเด็กที่ถูกละเมิด รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ครอบคลุมคำนิยามของ “สื่อลามกเด็ก”

66. สำหรับกระบวนการช่วยเหลือเด็กนั้น รัฐบาลได้จัดตั้งกลไกต่างๆ อาทิ ศูนย์พึงได้ (One-Stop Crisis Centre-OSCC) ในโรงพยาบาล การให้บริการโทรศัพท์สายด่วน และศูนย์พักพิงของทั้งภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน โดยมีทีมสหวิชาชีพ¹² และเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่ถูกล่วงละเมิดและเด็กที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกล่วงละเมิด รวมทั้งมีการศึกษาสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชน เพื่อใช้ในการวางแผนนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนระดับชาติต่อไป

67. สำหรับประเด็นแรงงานเด็ก พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ห้ามการจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี โดยประเทศไทยมีความก้าวหน้าในการแก้ไขปัญหาคการใช้แรงงานเด็ก ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินมาตรการเชิงป้องกันต่างๆ และการจัดตั้งเครือข่ายแรงงานเด็กในระดับต่างๆ จนถึงระดับหมู่บ้าน โดยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติว่าด้วยการขจัดแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อวางแผนนโยบายและมาตรการในการแก้ไขปัญหาคการใช้แรงงานเด็กอย่างเป็นองค์รวมโดยเน้นการแก้ไขปัญหาคการแสวงประโยชน์จากเด็กโยกย้ายถิ่นฐาน อย่างไรก็ตาม ยังมีความจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ตรวจแรงงาน ในขณะเดียวกัน ต้องผลักดันเด็กโยกย้ายถิ่นฐานให้เข้าสู่ระบบการศึกษาให้มากขึ้นด้วย

68. คนเร่ร่อนและเด็กบนถนนยังคงเป็นปัญหาท้าทายที่สำคัญ รัฐบาลและองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ได้พยายามดำเนินงานเชิงรุกในการช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ ทั้งการจัดครูสอนหนังสือ การให้คำปรึกษา การนำเข้าสถานสงเคราะห์ การพาเข้าสู่ระบบโรงเรียน และการกลับคืนสู่ครอบครัว อย่างไรก็ตาม ปัญหานี้ยังคงต้องมีการดำเนินงานที่เข้มข้นและต่อเนื่องผ่านการใช้ยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาคที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

สิทธิสตรี

69. รัฐธรรมนูญไทยรับรองความเท่าเทียมกันของประชาชนทุกคนตามกฎหมาย ซึ่งรวมถึงความเสมอภาคระหว่างหญิงกับชาย โดยประเทศไทยได้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กลไก และกระบวนการที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรี¹³ นอกจากนี้ ไทยอยู่ในระหว่างกาาเนินการเพื่อก่อนขอสงวนข้อ 16 ของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบเกี่ยวกับการสมรสและครอบครัว

70. คณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถานภาพสตรีแห่งชาติซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานเป็นกลไกหลักในการกำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย รวมทั้งมีการจัดทำแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้สตรีสามารถเข้าถึงสิทธิที่ตนเองพึงได้รับอย่างเต็มที่

71. รัฐบาลได้แต่งตั้งผู้บริหารด้านความเสมอภาคหญิงชาย (Chief Gender Equality Officers-CGEO) และศูนย์ประสานงานด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (Gender Focal Points-GFP) ในกระทรวงต่าง ๆ เพื่อเป็นกลไกทำงานส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ และบูรณาการมิติหญิงชายในการทำงานของแต่ละกระทรวง

72. ประเทศไทยได้ริเริ่มจัดทำข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง หรือ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” ภายใต้พระดำริของพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เพื่อจัดการเลือกปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงโดยการคำนึงถึงความต้องการเฉพาะของกลุ่มคนดังกล่าว โดยขณะนี้ประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างจัดตั้งสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการอนุวัติข้อกำหนดกรุงเทพ ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

73. รัฐธรรมนูญของไทยได้ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยให้คำนึงถึงสัดส่วนของหญิงชายที่ใกล้เคียงกัน แต่ในปัจจุบัน ไทยยังมีสัดส่วนของสตรีที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองน้อยมาก รัฐบาลจึงพยายามดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้สตรีได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเข้าสู่ระดับการบริหารและการตัดสินใจมากขึ้น โดยการให้ความรู้และทักษะภาวะการเป็นผู้นำเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองและทางการเมืองการปกครองของสตรี และการกระตุ้นให้พรรคการเมืองเห็นความสำคัญและคุณค่าของสตรีและส่งเสริมสตรีให้ลงสมัครรับเลือกตั้งอย่างร่าเริงในภาคประชาสังคมของไทย ปรากฏว่ามีสตรีเป็นผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ในจำนวนที่ใกล้เคียงกับผู้ชาย และสตรีมีบทบาทในการเรียกร้องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมหลายด้าน

74. ความรุนแรงต่อสตรียังคงเป็นประเด็นท้าทายสำหรับไทย โดยประเทศไทยได้ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายหลายฉบับเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว¹⁴ นอกจากนี้ ยังได้ออกมาตรการต่าง ๆ ได้แก่ การณรงค์ยุติการใช้ความรุนแรงต่อสตรีทั่วประเทศ การจัดตั้งศูนย์พึ่งได้ (One-Stop Crisis Centre-OSCC) ในโรงพยาบาล การให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงโดยสหวิชาชีพ การให้บริการโทรศัพท์สายด่วนและศูนย์พักพิงเพื่อช่วยเหลือและฟื้นฟูเหยื่อความรุนแรง การจัดตั้งห้องสอบสวนสตรีในสถานีตำรวจและการใช้ตำรวจหญิงในการสอบสวน และการจัดตั้งห้องพิจารณาคดีพิเศษในศาลสำหรับสตรีที่ถูกล่วงละเมิด ทั้งนี้ สตรีพิการเป็นหนึ่งในกลุ่มเสี่ยงต่อความรุนแรง จึงได้มีการจัดทำแผนพัฒนาสตรีพิการโดยเฉพาะเพื่อช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับสตรีพิการ

75. รัฐบาลให้ความสำคัญกับปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร โดยได้มีการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาอนามัยการเจริญพันธุ์แห่งชาติเพื่อแก้ไขปัญหา โดยใช้แนวทางสหวิชาชีพและการส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับอนามัยเจริญพันธุ์ให้แก่เด็กและเยาวชนเพื่อเป็นมาตรการเชิงป้องกันที่มีประสิทธิภาพ ขณะนี้ประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างการยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองอนามัยเจริญพันธุ์ พ.ศ. เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิด้านอนามัยเจริญพันธุ์ของสตรีทุกกลุ่ม รวมทั้งกลุ่มวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมซึ่งร่างพระราชบัญญัติจะประกันสิทธิทางการศึกษาให้กับเยาวชนกลุ่มนี้ด้วย

76. อุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของสตรีและความเสมอภาคทางเพศ คือทัศนคติเชิงลบของสังคมที่มีต่อสตรีและบทบาทของสตรี รัฐบาลไทยมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ อาทิ การบูรณาการความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาคทางเพศในการศึกษาทุกระดับ การอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นหญิงชาย และการสนับสนุนให้สื่อมวลชนช่วยเสริมสร้างความตระหนักของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหญิงชายและความเสมอภาคทางเพศทั้งในครอบครัวและในสังคม นอกจากนี้ ได้พยายามส่งเสริมให้เพศชายมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิสตรีและปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมด้วย

77. ประเทศไทยกำลังจัดทำร่างกฎหมายความเท่าเทียมทางเพศ ซึ่งนอกจากจะให้ความคุ้มครองเพศสตรีจากการถูกเลือกปฏิบัติแล้ว ยังครอบคลุมไปถึงการห้ามเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศด้วย ทั้งนี้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญไทยห้ามการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมบนพื้นฐานของอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคล ในขณะที่

ที่ความหลากหลายทางเพศไม่ได้เป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายของไทย อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศยังมีปัญหาการเข้าถึงสิทธิพื้นฐานบางประการ อันเนื่องมาจากการถูกเลือกปฏิบัติซึ่งจะได้รับการพิจารณาต่อไป

สิทธิคนพิการ

78. รัฐธรรมนูญไทยรับรองความเสมอภาคตามกฎหมายของประชาชนทุกคนและห้ามการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความพิการของบุคคลนั้น รัฐธรรมนูญยังคุ้มครองสิทธิของคนพิการในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นๆ จากรัฐ

79. ประเทศไทยได้พัฒนากฎหมายหลายฉบับเพื่อคุ้มครองสิทธิของคนพิการและส่งเสริมให้คนพิการสามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะและบริการต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นบทกฎหมายที่อยู่บนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชนในการคุ้มครองสิทธิของคนพิการ โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติเป็นแนวทางหลักในการบูรณาการกลไกการดำเนินงานด้านคนพิการ และมีคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เป็นกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผน รวมทั้งมีการจัดตั้งคณะกรรมการในทุกจังหวัดเพื่อปฏิบัติตามนโยบายต่างๆ และให้ความคุ้มครองคนพิการในระดับท้องถิ่น

80. ประเทศไทยได้ริเริ่มมาตรการหลายด้าน ทั้งในเรื่องกฎหมาย สวัสดิการและสิทธิต่างๆ ของคนพิการ ได้แก่ การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพคนพิการที่จดทะเบียนคนพิการในอัตรา 500 บาทต่อเดือน การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนต้องรับคนพิการเข้าทำงานในอัตราส่วนลูกจ้าง 100 คน ต่อคนพิการ 1 คน การจัดบริการล่ามภาษามือสำหรับคนพิการทางการได้ยินและสื่อความหมาย การจัดบริการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายและการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ การจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ การส่งเสริมแรงจูงใจการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ มาตรการลดหย่อนภาษีคนพิการ และการจัดบริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารซึ่งเอื้อประโยชน์ให้คนพิการสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ดียิ่งขึ้น

81. ประเทศไทยยังได้จัดตั้งกลไกคุ้มครองทางสังคมสำหรับคนพิการในรูปแบบต่างๆ อาทิ กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ และโครงการไม้เท้าขาว โครงการเหล่านี้จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนพิการให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนมากขึ้น โครงการเหล่านี้ได้รับความร่วมมือจากคนพิการในภาคส่วนต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานเรื่องการพัฒนาที่คนพิการมีส่วนร่วม

82. แม้ว่าประเทศไทยจะมีการดำเนินงานที่ก้าวหน้า แต่ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างความตระหนักของสังคมเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการ โดยต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้คนพิการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการอื่นๆ ตามกฎหมาย รวมถึงการสร้างโอกาสทางการศึกษาและการจ้างงานคนพิการอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ยังต้องให้ความสำคัญกับปัญหาการขาดแคลนและการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสาธารณะของคนพิการ

สิทธิผู้สูงอายุ

83. ประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยมีสัดส่วนของประชากรที่เป็นผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีหรือมากกว่า) คิดเป็นประมาณร้อยละ 11 ของจำนวนประชากรทั้งหมดหรือมากกว่า 7 ล้านคน อย่างไรก็ตาม คาดว่าภายในปี พ.ศ. 2573 สัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นประมาณร้อยละ 25 ดังนั้น รัฐบาลไทยจึงมุ่งมั่นที่จะดำเนินงานอย่างเต็มที่เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมศักดิ์ศรี และได้รับการดูแลและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

84. นโยบายของประเทศไทยเกี่ยวกับผู้สูงอายุเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2545-2565 และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ซึ่งสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วย

ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2545 โดยพระราชบัญญัติผู้สูงอายุประกันสิทธิของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ และการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุซึ่งให้บริการเงินกู้ไม่มีดอกเบี้ยสำหรับผู้สูงอายุเพื่อการลงทุนหารายได้หลังจากเกษียณ

85. ในขณะที่แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 1 มีเป้าหมายในการสร้างความตระหนักและสำนึกในสังคมเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 มุ่งเน้นการพัฒนาในระยะยาว โดยสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกในสังคมที่มีศักยภาพ มีสุขภาพแข็งแรงและมีเงินออมเพียงพอต่อการดำรงชีวิต โดยมีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานเป็นกลไกขับเคลื่อนแผนดังกล่าว ทั้งนี้ เมื่อปี พ.ศ. 2552 รัฐบาลไทยได้ขยายการให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้ครอบคลุมผู้สูงอายุทุกคนที่ไม่ได้รับเงินบำนาญหรือสิทธิประโยชน์จากโครงการสวัสดิการอื่นใดของรัฐบาล เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงทางด้านรายได้ให้กับผู้สูงอายุ ปัจจุบันมีผู้สูงอายุจำนวนประมาณ 6 ล้านคนได้รับประโยชน์จากเบี้ยยังชีพดังกล่าว

86. รัฐบาลไทยมีเป้าหมายที่จะเสริมสร้างความมั่นคงด้านรายได้และสังคมสำหรับผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน โดยการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองและดำรงชีวิตได้โดยการใช้เงินออม ไม่ใช่แค่เพียงรอรับความช่วยเหลือจากรัฐเท่านั้น โดยได้ออกพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ เพื่อเป็นกลไกที่ส่งเสริมให้คนวัยทำงานทุกคนซึ่งไม่ได้อยู่ในระบบบำนาญของรัฐบาลสามารถเข้ามามีส่วนร่วมโดยความสมัครใจซึ่งจะทำให้ผู้ที่เข้าร่วมได้รับเบี้ยยังชีพรายเดือนตลอดชีวิตภายหลังเกษียณอายุ

87. รัฐบาลได้มอบอำนาจให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทมากขึ้นในการดูแลผู้สูงอายุ โดยมีแผนการที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยสมทบการเก็บเงินออมของผู้สูงอายุในอนาคต นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้านเพื่อเป็นกลไกในระดับท้องถิ่นในการดูแลและคุ้มครองผู้สูงอายุทั่วประเทศด้วย

88. ผู้สูงอายุในประเทศไทยยังมีความต้องการที่จะให้รัฐเข้ามาส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในการทำงาน การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดี และการใช้ความรู้ ทักษะ และความชำนาญของผู้สูงอายุในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น รวมทั้งการแก้ไขปัญหาลูกหลานผู้สูงอายุที่ถูกบุตรหลานทอดทิ้ง ซึ่งรัฐควรมาตรการส่งเสริมและกระตุ้นให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามาดูแลผู้สูงอายุดังกล่าว นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุทราบถึงสิทธิประโยชน์ต่างๆ ตามกฎหมาย และการเตรียมประชาชนให้เข้าสู่ผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ

สิทธิของกลุ่มคนชายขอบ

กลุ่มชาติพันธุ์

89. กลุ่มชาติพันธุ์ทุกกลุ่มในประเทศไทยต่างได้รับความคุ้มครองอย่างเสมอภาคตามกฎหมายโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ รัฐธรรมนูญไทยคุ้มครองและรับรองสิทธิของชุมชนดั้งเดิมในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

90. กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้รับการบูรณาการเข้าสู่สังคมไทยในหลายด้าน โดยหากอยู่อาศัยในไทยเป็นเวลานานสามารถได้รับสถานะเป็นผู้เข้าเมืองโดยถูกกฎหมายและบุตรก็สามารถได้รับสัญชาติไทยตามพระราชบัญญัติสัญชาติและยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ตามที่กล่าวไว้แล้วในวรรค 64

91. บุคคลในกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในกระบวนการที่จะได้สัญชาติไทย ได้รับความคุ้มครองภายใต้หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเช่นเดียวกับคนไทย ซึ่งรัฐบาลได้ขยายบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 23 มีนาคม 2553 จำนวนกว่า 400,000 คน โดยจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับเดือนเมษายนถึงกันยายน 2553 จำนวน 348.04 ล้านบาทเพื่อส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพ รักษาพยาบาล และควบคุมป้องกันโรคสำหรับบุคคลกลุ่มดังกล่าว

92. กลุ่มชาติพันธุ์ได้รับสิทธิในการพัฒนาผ่านทางโครงการในพระบรมราชูปถัมภ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งดำเนินการมากกว่า 60 ปีแล้ว โครงการต่างๆ เหล่านี้มีส่วนสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนชาติพันธุ์โดยให้ความช่วยเหลือในด้านการเกษตร การฝึกอาชีพ การศึกษา สาธารณสุข สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน และการสร้างโอกาสในการจ้างงานแก่กลุ่มคนดังกล่าว โครงการเหล่านี้ยังช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกของชุมชนชาติพันธุ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ฟื้นฟูและรักษาพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แก้ไขปัญหายาเสพติด และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนชาติพันธุ์ผ่านการพัฒนาแบบพอเพียงและยั่งยืน ในขณะเดียวกันก็รักษานขนบธรรมเนียมและการดำรงชีวิตตามวิถีประเพณีดั้งเดิมของชุมชนไว้

93. ประเด็นท้าทายที่ต้องแก้ไข อาทิ การเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพ และการศึกษา เนื่องจากอุปสรรคด้านภาษา วัฒนธรรมและสภาพภูมิศาสตร์ที่อยู่ห่างไกล กระบวนการให้สัญชาติและสถานะแก่บุคคลยังเป็นไปอย่างล่าช้าเนื่องจากขาดแคลนทรัพยากรคนและงบประมาณ เจ้าหน้าที่ของรัฐขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และมีทัศนคติเชิงลบกับบุคคลเหล่านี้ รวมทั้งปัญหาการทุจริตที่บุคคลชาติพันธุ์ที่ยังไม่มีบัตรประชาชน นอกจากนี้ โดยที่กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ รัฐบาลกำลังพิจารณาอนุญาตให้ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์สามารถอยู่อาศัยและใช้ที่ดินอย่างถูกกฎหมายในรูปแบบที่เรียกว่าโฉนดชุมชน

แรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน

94. ประเทศไทยเป็นประเทศทางผ่านและประเทศปลายทางสำหรับแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานมาเป็นระยะเวลานาน เนื่องจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านบางประเทศ ซึ่งเป็นประเทศต้นทางของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานในไทยจำนวนกว่า 2 ล้านคน

95. ประเทศไทยได้จัดทำบันทึกความเข้าใจ หรือ MOU กับประเทศลาว กัมพูชา และพม่า เพื่อเป็นช่องทางให้แรงงานจากประเทศดังกล่าวเข้าประเทศไทยโดยถูกกฎหมาย โดยแรงงานที่เข้ามาทำงานในไทยภายใต้ MOU จะได้รับการตรวจลงตราและใบอนุญาตทำงานเป็นเวลา 2 ปี และสามารถขยายเวลาออกไปได้อีก 2 ปี แรงงานโยกย้ายถิ่นฐานที่จดทะเบียนและได้รับใบอนุญาตทำงานแล้วจะได้รับสิทธิเช่นเดียวกับแรงงานไทย

96. เพื่อเป็นการช่วยเหลือแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานทุกคนให้สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานได้ รัฐบาลไทยจึงได้เปิดโอกาสให้แรงงานผิดกฎหมายจากกัมพูชา ลาว และพม่า ได้รับการปรับเปลี่ยนสถานะให้เป็นผู้เข้าเมืองโดยถูกกฎหมายผ่านกระบวนการจดทะเบียนทั่วประเทศ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงแรงงานได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 รวมทั้งสิ้นแล้ว 6 ครั้ง โดยการจดทะเบียนสองครั้งหลังสุดได้อนุญาตให้ผู้ติดตามอายุไม่เกิน 15 ปีเข้ารับการจดทะเบียนพร้อมผู้ปกครองด้วย แรงงานที่จดทะเบียนมีสิทธิได้รับหลักประกันสุขภาพขั้นพื้นฐานและการคุ้มครองภายใต้กฎหมาย 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537

97. เมื่อปี 2553 รัฐบาลได้ประกาศให้แรงงานโยกย้ายถิ่นฐานที่จดทะเบียนแล้วเข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สัญชาติเพื่อปรับเปลี่ยนสถานะของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยให้มีสถานะเป็นแรงงานถูกกฎหมาย โดยเมื่อผ่านกระบวนการดังกล่าวแล้ว แรงงานจะได้รับเอกสารรับรองบุคคลหรือหนังสือเดินทางจากประเทศต้นทาง และประเทศไทยจะตรวจลงตราและออกใบอนุญาตทำงานให้เป็นเวลา 2 ปี และอาจได้รับการขยายเวลาต่ออีก 2 ปี โดยกระบวนการพิสูจน์สัญชาตินั้นคาดว่าจะแล้วเสร็จภายในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 ทั้งนี้ รัฐบาลยังได้พยายามเจรจากับประเทศต้นทางอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กระบวนการพิสูจน์สัญชาติง่ายขึ้น เร็วขึ้น และลดค่าใช้จ่ายลงด้วย

98. ในการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและจัดการถูกเอาเปรียบจากผู้แสวงหาประโยชน์ ประเทศไทยได้พยายามเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของนายจ้างและลูกจ้างภายใต้กฎหมายแรงงานเป็นภาษาพม่า ลาว และกัมพูชา เพื่อให้แรงงานโยกย้ายถิ่นฐานสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของตนเองได้ และในทุกจังหวัดจะมีการ

ตรวจสอบแรงงานเพื่อให้สภาพการทำงานของแรงงานเป็นไปตามมาตรฐาน นอกจากนั้น ยังมีการจัดฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่แรงงาน และเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสาธารณชนทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิแรงงานและเสริมสร้างเครือข่ายการคุ้มครองแรงงานให้มีความเข้มแข็ง

99. แรงงานโยกย้ายถิ่นฐานจะได้รับการคุ้มครองจากการถูกละเมิดสิทธิโดยนายจ้างภายใต้พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ซึ่งกำหนดบทลงโทษที่หนักขึ้นแก่นายจ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และการใช้แรงงานบังคับ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังต้องให้ความสำคัญและจริงจังกับการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มแข็ง เพื่อคุ้มครองแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานมิให้ถูกละเมิดสิทธิจากนายจ้าง โดยเฉพาะการบังคับใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำและความปลอดภัยในการทำงานอย่างเคร่งครัด รวมทั้งการช่วยเหลือเพื่อให้แรงงานเหล่านี้เข้าถึงการบริการสุขภาพและกระบวนการยุติธรรมได้โดยเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ ปัญหาการทุจริต การรีดไถ และการละเมิดสิทธิแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานโดยเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายก็เป็นประเด็นท้าทายที่ผู้เกี่ยวข้องทุกหน่วยต้องเร่งแก้ไข

100. สำหรับสิทธิด้านสุขภาพของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและบุตรที่ไม่ได้จดทะเบียนนั้น กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายให้การรักษาแรงงานทุกคนโดยไม่เลือกสถานะ รวมทั้งได้พยายามดำเนินงานเชิงรุกเพื่อเข้าถึงแรงงานกลุ่มนี้ในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันและรักษาโรคเบื้องต้น ตลอดจนการเข้าไปให้วัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรคกับเด็กที่เป็นบุตรของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานถึงแหล่งที่เด็กเหล่านี้อยู่อาศัย

101. ประเทศไทยตระหนักดีถึงความสำคัญของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย โดยกำลังมีการพิจารณาที่จะบรรจุประเด็นแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานในร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 เพื่อจัดระบบการบริหารจัดการแรงงานโยกย้ายถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ได้แก่ สิทธิมนุษยชน ความมั่นคงของประเทศ และความต้องการทางเศรษฐกิจควบคู่กัน นอกจากนี้ ยังมีความจำเป็นที่จะต้องทบทวนยุทธศาสตร์การจัดการสถานะของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานในภาพรวม เพื่อให้กระบวนการจดทะเบียนและการพิสูจน์สัญชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในการนำแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานเข้าสู่ระบบให้ได้จำนวนมากที่สุด สำหรับการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและครอบครัว ประเทศไทยจะพิจารณาถึงความพร้อมต่อไป

ผู้หนีภัยการสู้รบและผู้แสวงหาที่พักพิง

102. แม้ว่าประเทศไทยจะไม่ได้เป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 และพิธีสาร พ.ศ. 2510 แต่ประเทศไทยก็ได้ให้ที่พักพิงแก่ผู้หนีภัยการสู้รบจากพม่าประมาณ 110,000 คนในพื้นที่พักพิงชั่วคราว 9 แห่งใน 4 จังหวัดตามแนวชายแดน ด้วยเหตุผลทางมนุษยธรรม โดยได้ร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับกลุ่มประเทศผู้ให้ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ และองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ เพื่อให้ความคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลเหล่านี้ และแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน ซึ่งรวมถึงการรับไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สาม

103. ประเทศไทยร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ในการจัดตั้งคลินิกและได้จัดส่งผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ไปให้การรักษายาบาลผู้หนีภัย รวมถึงชาวไทยที่อาศัยอยู่บริเวณโดยรอบพื้นที่พักพิงชั่วคราว ผู้หนีภัยฯ ที่มีปัญหาสุขภาพร้ายแรงจะถูกส่งเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลของรัฐภายในท้องถิ่นนั้น ในขณะเดียวกัน กระทรวงสาธารณสุขก็ได้จัดกิจกรรมป้องกันโรคต่างๆ อาทิ การสร้างภูมิคุ้มกันโรค นอกจากนี้ ยังได้จัดการฝึกอบรมทักษะอาชีพให้แก่ผู้หนีภัยฯ เพื่อเสริมสร้างทักษะอันจะเป็นประโยชน์เมื่อผู้หนีภัยฯ เดินทางกลับไปยังประเทศของตนหรือไปตั้งถิ่นฐานในประเทศอื่น และมีการส่งเสริมการสร้างรายได้ในบริเวณพื้นที่พักพิงชั่วคราวเพื่อลดการพึ่งพาความช่วยเหลือของผู้หนีภัยฯ

104. สำหรับเด็กในพื้นที่พักพิงชั่วคราว สามารถเข้าถึงการศึกษาเทียบเท่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้ โดยแม้ว่าหลักสูตรการศึกษาในพื้นที่พักพิงชั่วคราวเป็นหลักสูตรเฉพาะที่ยังไม่ได้รับการรับรอง

จากระบบการศึกษาภายนอก แต่ขณะนี้กำลังมีการพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อให้ได้รับการรับรองในอนาคต นอกจากนี้ เด็กในพื้นที่พักพิงชั่วคราวยังได้รับสิทธิในการจดทะเบียนเกิดทุกคน

105. รัฐบาลไทยมีนโยบายที่จะเข้าไปบริหารจัดการพื้นที่พักพิงชั่วคราวดังกล่าวอย่างเต็มที่มากขึ้น รวมถึงนโยบายที่จะให้การศึกษาและยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้หนีภัย เพื่อเตรียมความพร้อมของบุคคลกลุ่มนี้ในการเดินทางกลับอย่างปลอดภัยและมีศักดิ์ศรี และมีบทบาทสร้างสรรค์ในประเทศบ้านเกิดเมื่อสถานการณ์มีความปลอดภัย

106. ประเทศไทยตระหนักถึงความท้าทายในรูปแบบใหม่ คือ สถานการณ์ของผู้แสวงหาที่พักพิงในเขตเมืองซึ่งรัฐบาลไทยพยายามหาทางออกให้กับบุคคลดังกล่าวบนพื้นฐานของหลักมนุษยธรรมภายใต้กรอบของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 นอกจากนี้ ยังได้ให้ความร่วมมือกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติในการเข้าไปดูแลตรวจสอบความเป็นอยู่ของบุคคลกลุ่มดังกล่าวตามหลักสิทธิมนุษยชน

(4) การค้ามนุษย์

107. ปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทยเป็นปัญหาที่ซับซ้อนเนื่องจากประเทศไทยเป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่าน และประเทศปลายทางของการค้ามนุษย์ โดยปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ สตรี เด็กหญิง เด็กชาย แรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน และกลุ่มชาติพันธุ์ และมีรูปแบบต่างๆ กัน เช่น การค้ามนุษย์เพื่อแสวงประโยชน์ทางเพศ เพื่อแสวงประโยชน์ด้านแรงงาน และการบังคับให้ขอทาน

108. การต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทยเริ่มขึ้นอย่างจริงจังตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2530 และได้ประกาศให้เป็นวาระแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 โดยไทยได้พัฒนากฎหมาย นโยบายและกลไกต่างๆ มาอย่างต่อเนื่อง โดยล่าสุดได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์โดยไม่แบ่งแยกเพศ เชื้อชาติ หรือสถานะทางกฎหมาย โดยสอดคล้องกับพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

109. ประเทศไทยดำเนินนโยบายต่อต้านการค้ามนุษย์ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบาย ด้านการป้องกัน ด้านการคุ้มครองและด้านการดำเนินคดี¹⁵ นับตั้งแต่บังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มีการจับกุมผู้กระทำผิดจำนวน 221 คน รวม 139 คดี¹⁶ นอกจากนี้ ปัจจุบันได้มีการผ่อนผันให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถอยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราว และอนุญาตให้ทำงานในไทยได้ตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อผลในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด การบำบัดฟื้นฟู และการเรียกร้องสิทธิของผู้เสียหาย

110. ประเทศไทยยังได้จัดทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) ในระดับอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงและทวิภาคีกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ พม่า ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ในการแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์และการคุ้มครองและช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ และได้ร่วมมือกับประเทศอื่นๆ เพื่อแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์ผ่านกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคต่างๆ

111. ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการบรรเทาปัญหาบางส่วน อาทิ การบังคับค้าประเวณีเด็กและบังคับใช้แรงงานเด็ก รวมทั้งการดูแลฟื้นฟูเหยื่อ แต่รูปแบบการค้ามนุษย์ได้เปลี่ยนแปลงไปและมีความซับซ้อนมากขึ้น จึงยังมีความท้าทายในเรื่องการปราบปราม โดยมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายและเสริมสร้างขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งในด้านทรัพยากรและความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้มีการลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ทุจริตและรู้เห็นเป็นใจกับขบวนการค้ามนุษย์อย่างเข้มงวดตามกฎหมาย และเร่งรัดคดีความเกี่ยวกับการค้ามนุษย์เพื่อให้เหยื่อได้รับการชดเชยเยียวยาและสามารถนำผู้กระทำผิดมาลงโทษ นอกจากนี้ ยังต้องส่งเสริมความเข้มแข็งให้ทีมสหวิชาชีพโดยเฉพาะในระดับจังหวัด โดยให้มีกลไกประสานงานและติดตามการทำงานของสหวิชาชีพอย่างใกล้ชิด

112. ปัญหาการค้ำมนุษย์ในธุรกิจประมงเป็นความท้าทายที่สำคัญ จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ในธุรกิจประมงเป็นการเฉพาะ ซึ่งกำลังมีการศึกษาเรื่องการจัดตั้งศูนย์จัดหาแรงงานในกิจการประมง เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนลูกเรือทั้งคนไทยและคนต่างด้าวอย่างเบ็ดเสร็จ และจัดระเบียบและคุ้มครองสิทธิการใช้แรงงานในกิจการประมงทะเล โดยมีสมาคมการประมงแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

113. เพื่อเป็นการยืนยันความมุ่งมั่นของประเทศไทยในการแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ รัฐบาลไทยได้เชิญผู้เสนอรายงานพิเศษด้านการค้ำมนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก เยือนไทยในปี พ.ศ. 2554

IV. ความสำเร็จและความท้าทาย

ก. ความสำเร็จ

114. ประเทศไทยเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศหลักด้านสิทธิมนุษยชนเกือบทุกฉบับและได้ดำเนินการเพื่อถอนข้อสงวนของไทยต่อข้อบทของอนุสัญญาต่างๆ เพื่อขยายขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนให้ครอบคลุมตามอนุสัญญา

115. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ตลอดจนสิทธิชุมชนได้รับการคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญไทย และได้มีการพัฒนากฎหมาย นโยบาย และกฎระเบียบต่างๆ มากมายหลายฉบับ จนถือได้ว่าประเทศไทยมีความพร้อมด้านกฎหมายอย่างเพียงพอที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ไม่เฉพาะสำหรับคนไทยเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศด้วย

116. ประเทศไทยมีกลไกอิสระเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนหลายกลไกภายใต้รัฐธรรมนูญ รวมทั้งกลไกระดับชาติในรูปคณะกรรมการเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนกลุ่มต่างๆ ซึ่งหลายกลไกอยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยตรงของนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ ยังมีการกระจายอำนาจการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากส่วนกลางไปยังระดับท้องถิ่น ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการในระดับท้องถิ่นเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนในพื้นที่ โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญ รวมทั้งการมีช่องสำหรับผู้ถูกละเมิดสิทธิในการร้องเรียน รับการเยียวยาและฟื้นฟู

117. ภาคประชาสังคมและภาคประชาชนของไทยมีบทบาทที่เข้มแข็งมากในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยสามารถจัดตั้งเป็นเครือข่ายดำเนินกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชนและแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์นโยบายและมาตรการของรัฐบาลได้อย่างอิสระ และมีหลายกรณีที่ภาคประชาสังคมสามารถผลักดันจนเกิดผลเป็นรูปธรรม ซึ่งรวมถึงการเป็นกำลังขับเคลื่อนหลักสำหรับการปฏิรูปประเทศ¹⁷ ในขณะเดียวกัน ภาครัฐและภาคประชาสังคมสามารถทำงานร่วมกันในลักษณะหุ้นส่วนในรูปแบบของทิมสหวิชาชีพ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

118. ประชาชนในท้องถิ่นมีความตระหนักเกี่ยวกับสิทธิของตนเองมากขึ้น และมีบทบาทเชิงรุกในการผลักดันเพื่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในชุมชนของตนเอง และเป็นปัจจัยที่รัฐบาลต้องคำนึงถึงในการดำเนินงานด้านการพัฒนา

ข. ความท้าทาย

119. ความเหลื่อมล้ำในสังคมและความไม่เท่าเทียมของการเข้าถึงสิทธิ โอกาส และบริการต่างๆ ของคนยากจน ผู้ด้อยโอกาสและคนชายขอบเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง ซึ่งต้องอาศัยความมุ่งมั่นของสังคมทั้งระบบ

120. ความขัดแย้งทางการเมืองที่อาจนำไปสู่ความรุนแรง ซึ่งต้องมีการเยียวยาแก้ไขปัญหาบนพื้นฐานของหลักประชาธิปไตย หลักนิติธรรม และความสมานฉันท์ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มในสังคมรู้สึกได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียม

121. ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประเทศไทยกำลังพยายามแก้ไขรากเหง้าของปัญหา และการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งที่เกิดจากการกระทำของผู้ก่อความรุนแรงและของเจ้าหน้าที่รัฐ

122. ความบกพร่องในการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ซึ่งปัญหาส่วนหนึ่งมาจากการขาดจิตสำนึกในด้านสิทธิมนุษยชนและไม่เห็นความสำคัญของสิทธิของกลุ่มเปราะบาง กลุ่มคนชายขอบ และกลุ่มด้อยโอกาสในสังคม ซึ่งรวมถึงการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐขาดความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าว นอกจากนี้ การทุจริตก็เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องมีการแก้ไขอย่างจริงจัง

123. ถึงแม้ไทยจะมีการจัดตั้งกลไกสิทธิอาชีพในระดับท้องถิ่นในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน แต่ยังมีความท้าทายในทางปฏิบัติในการขับเคลื่อนกลไกเหล่านี้ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แผนงานของท้องถิ่นยังไม่กล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ อาทิ เด็กและสตรี เท่าที่ควร ในขณะที่ต้องมีการกระจายงบประมาณจากส่วนกลางให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการด้วยตนเอง ทั้งนี้ การทำงานของกลไกดังกล่าวควรมีความโปร่งใสและความรับผิดชอบ โดยจะต้องมีกลไกการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่นโดยมีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

124. การละเมิดสิทธิของประชาชนในชุมชนโดยโครงการพัฒนาของภาครัฐและเอกชน ซึ่งรัฐต้องเข้ามาดูแลคุ้มครองให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและได้รับการปรึกษาหารืออย่างโปร่งใสและจริงจัง และให้ความคุ้มครองการดำเนินงานของผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนที่เข้ามาช่วยปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนในชุมชน

V. ประเด็นที่ไทยให้ความสำคัญและความมุ่งมั่นของไทย

125. สร้างความยุติธรรมในสังคม ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกคนผ่านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมและการปฏิรูปโครงสร้างของประเทศทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยให้ความสำคัญกับข้อเสนอแนะการปฏิรูปในด้านต่างๆ ที่มาจากคณะกรรมการปฏิรูปและคณะกรรมการสมัชชาปฏิรูปที่รัฐบาลได้ให้ความเห็นชอบแล้วอย่างจริงจัง

126. เร่งปฏิรูปโครงสร้างอำนาจผ่านการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น ชุมชน และประชาชนอย่างจริงจังตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพื่อสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับพื้นที่ และส่งเสริมให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะสิทธิของสตรี เด็ก คนพิการ และผู้สูงอายุ รวมทั้งสิทธิชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานระดับท้องถิ่น โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งร่วมรู้ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามประเมินผลในการดำเนินนโยบายและแผนงานที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนในชุมชน

127. เร่งปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ กลไก และกระบวนการ เพื่อนำไปสู่ธรรมาภิบาล การเคารพและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

128. เร่งแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กลับคืนสู่ความสงบโดยเร็วโดยใช้แนวทางสันติวิธี ความสมานฉันท์ การสร้างความเข้าใจ หลักนิติธรรม สิทธิมนุษยชน การพัฒนาที่มีส่วนร่วมของประชาชน และการอำนวยความสะดวก รวมทั้งพยายามยกเลิกกฎหมายพิเศษในพื้นที่เพื่อมุ่งสู่วิถีทางพลเรือนในการแก้ไขปัญหา

129. เสริมสร้างความเข้มแข็งของการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินงานตามนโยบายและแผนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มที่และเข้มข้น รวมทั้งการส่งเสริมประสิทธิภาพของกลไกคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น

130. ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนศึกษาในการศึกษาทุกประเภทและทุกระดับ โดยเน้นทั้งสิทธิและหน้าที่ การมีจิตสำนึกต่อสาธารณะและส่วนรวม ส่งเสริมการฝึกอบรมด้านสิทธิมนุษยชนและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้แก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยให้มีความอ่อนไหวต่อสิทธิของกลุ่มเปราะบางและ

กลุ่มชายขอบเป็นพิเศษ และแก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชน เพื่อให้ตระหนักถึงบทบาทในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชน

131. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจและยอมรับในความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทย และสิทธิขั้นพื้นฐานของกลุ่มบุคคลเหล่านี้ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและการเลือกปฏิบัติในสังคม และให้มีการเผยแพร่อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

132. เร่งปราบปรามการทุจริตประพฤติดมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ ที่ทำให้สิทธิอันพึงได้ของประชาชนถูกละเมิด

133. อนุวัติแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและคำมั่นด้านสิทธิมนุษยชนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม รวมทั้งส่งเสริมบทบาทและความรับผิดชอบของไทยในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศในฐานะที่ไทยเป็นสมาชิกคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

VI. การเสริมสร้างขีดความสามารถและการให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิค

134. ความช่วยเหลือด้านการส่งเสริมขีดความสามารถด้านสิทธิมนุษยชนศึกษาและการฝึกอบรมด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและปลูกฝังวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย ทั้งในระดับภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ครอบครัวและชุมชน

135. ความช่วยเหลือด้านเทคนิคและการแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ ให้สามารถบังคับใช้กฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เอื้อต่อวัฒนธรรมการทำงานที่มีค่านิยมสิทธิมนุษยชนเป็นพื้นฐาน

136. การแบ่งปันแนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนที่ดีของไทยให้กับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งประเทศไทยมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือประเทศอื่นๆ ในการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนเช่นกัน

- 1 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงและอัตราการว่างงานที่ต่ำเป็นผลมาจากความสำเร็จของแผนกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล 2 แผน ซึ่งช่วยบรรเทาผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก โดยมีโครงการและนโยบายต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ โครงการเชิดช่วยชาติเพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายของผู้มีรายได้น้อย นโยบายน้ำ-ไฟฟรี นโยบายรถเมล์และรถไฟฟ้าสามฟรี การปรับลดราคาอาหารสัตว์และพันธุ์สัตว์ ราคาน้ำมันเพื่อลดค่าครองชีพของประชาชน โครงการต้นกล้าอาชีพเพื่อบรรเทาปัญหาการว่างงานและเพิ่มศักยภาพของผู้ว่างงาน เป็นต้น
- 2 มาตรการเหล่านี้ดำเนินการผ่านทางกลไกต่างๆ เช่น การตั้งคลินิกกฎหมายในทุกจังหวัดในประเทศ คลินิกยุติธรรมเคลื่อนที่ กองทุนยุติธรรมเพื่อช่วยเหลือประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนยากจน โครงการเครือข่ายยุติธรรมชุมชนเพื่อช่วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชนโดยไม่ต้องอาศัยการฟ้องร้องดำเนินคดี และการจัดตั้งสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนประจำจังหวัดทั่วประเทศ
- 3 กลไกอื่นๆ มี อาทิ การให้บริการสายด่วน 24 ชั่วโมงเพื่อรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน และการจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกเป็นธรรมชาติของประชาชน (KEADILAN CENTRE) ซึ่งดำเนินงานโดยผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนา เพื่อให้คำปรึกษาด้านกฎหมายและสิทธิมนุษยชน รับข้อร้องเรียน รับข้อพิพาท และประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ เกี่ยวกับการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในระดับอำเภอและระดับตำบล
- 4 รัฐบาลได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ คอป. ไปบางส่วนแล้ว โดยได้มีการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย และการให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่ผู้ต้องหาที่ต้องการรับการประกันตัวจากคดีการก่อความไม่สงบทางการเมือง
- 5 นโยบายที่สำคัญ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านซึ่งจะให้บริการเงินกู้เพื่อการประกอบอาชีพแก่ผู้ยากไร้ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลซึ่งรัฐบาลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสมาชิกกองทุนเป็นผู้ให้การสนับสนุนในอัตราส่วน 1:1:1 บาท/วัน โครงการบ้านเอื้ออาทรซึ่งจัดที่พักอาศัยให้กับ 50,000 ครอบครัวในชนบท โครงการปรับโครงสร้างหนี้ซึ่งช่วยลดภาระหนี้ของประชาชนโดยการเปลี่ยนหนี้ของระบบให้มาอยู่ในระบบแทน เป็นต้น
- 6 โฉนดชุมชนเป็นนโยบายการกระจายการถือครองที่ดินของรัฐบาลเพื่อขจัดความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม รัฐบาลจะออกโฉนดให้กับชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รัฐเพื่อให้ประชาชนทำกิน โดยชุมชนไม่มีสิทธิ์ที่จะขายที่ดินดังกล่าว
- 7 ปัจจุบัน มีสำนักงานแรงงานไทยในต่างประเทศรวม 13 แห่งเพื่อให้ความคุ้มครองและติดตามตรวจสอบสภาพปัญหาของแรงงานไทย และให้ความช่วยเหลือตามกรณี
- 8 โดยที่อาสาศัมผัสสาธารณสุขมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการให้บริการด้านสาธารณสุขในเขตชนบท รัฐจึงได้เริ่มมอบค่าตอบแทนให้กับอาสาศัมผัสดังกล่าวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552
- 9 นอกจากนี้ ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติทุกๆ 5 ปี ซึ่งผนวกรวมนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” และยุทธศาสตร์จังหวัดนำร่องสำหรับเด็กและเยาวชนในแผนดังกล่าว กระบวนการจัดทำแผนฯ เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน
- 10 รัฐบาลมุ่งเน้นการส่งเสริมโภชนาการแม่และเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้หญิงมีครรภ์และมารดาที่อยู่ระหว่างให้นมบุตรได้รับวัคซีนและสารไอโอดีนอย่างเพียงพอเพื่อประกันให้เด็กมีสุขภาพดีตั้งแต่แรกเกิด การจัดสวัสดิการของเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี การให้คำปรึกษาแก่มารดาที่ให้นมบุตร สายด่วน 24 ชั่วโมงเรื่องอนามัยแม่และเด็ก การจัดตั้งศูนย์รับเลี้ยงเด็กอ่อนในทุกอำเภอในประเทศ การสนับสนุนภาคธุรกิจจัดบริการศูนย์รับเลี้ยงเด็กโดยมีนโยบายทางภาษีเป็นแรงจูงใจ และการดูแลเด็กก่อนวัยเรียนซึ่งเป็นบุตรของแรงงานก่อสร้างโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ ยังจัดทำมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์เพื่อชี้แจงแนวทางในการยกระดับคุณภาพของศูนย์ฯ ได้อย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม

- 11 หลักเกณฑ์แบ่งเป็น 4 กรณี ได้แก่ (1) กรณีอาศัยอยู่ในประเทศไทยมานานและต่อเนื่อง (2) กรณีจบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (ก่อน 18 มกราคม 2548) (3) กรณีเด็กไร้รากเหง้าที่อยู่ในไทยมานาน 10 ปีขึ้นไป และ (4) กรณีทำคุณประโยชน์แก่ประเทศไทย บุคคลที่เกิดในไทยมีสิทธิขอสัญชาติไทยได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด กรณีที่ไม่ได้เกิดในไทยมีสิทธิขอสถานะต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายได้ และสามารถขอแปลงสัญชาติเป็นไทยได้ภายหลังอีกด้วย
- 12 กลไกสหวิชาชีพหมายถึง บุคลากรในวิชาชีพต่าง ๆ ได้แก่ วิชาชีพทางการแพทย์ ทางกฎหมายและทางสังคมสงเคราะห์ ซึ่งทำงานอยู่ในทั้งภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน มีบทบาทตั้งแต่การป้องกัน การตรวจสอบติดตาม การสืบค้นข้อเท็จจริง การคุ้มครองสวัสดิภาพ การให้ความช่วยเหลือทางคดี การฟื้นฟูเยียวยา และการคืนสู่สังคม
- 13 กฎหมายที่สำคัญ อาทิ พ.ร.บ. คำนำหน้านามหญิง พ.ศ. 2551 พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2550 เรื่องการหมั้นให้หญิงชายเท่าเทียมกัน และการให้หญิงชายใช้เหตุฟ้องหย่าเดียวกันได้ และ พ.ร.บ. ชื่อบุคคล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548 ให้ผู้หญิงที่สมรสแล้วใช้นามสกุลเดิมของตนหรือของคู่สมรสได้
- 14 กฎหมายที่สำคัญ ได้แก่ การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเพื่อให้การข่มขืนโดยคู่สมรสเป็นความผิดอาญา การออกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และการออกกฎระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) เพื่อคุ้มครองสตรีจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่ราชการ
- 15 นโยบาย 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านนโยบาย มีการจัดตั้งคณะกรรมการแห่งชาติโดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานและมีคณะกรรมการประสานงานโดยมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อกำกับดูแลงานต่อต้านการค้ามนุษย์อย่างบูรณาการ มีการจัดทำยุทธศาสตร์แห่งชาติในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการค้ามนุษย์ในทุกระดับโดยมีการร่วมมือระหว่างภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนในลักษณะทีมสหวิชาชีพ (2) ด้านการป้องกัน มีการรณรงค์ส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ผ่านสื่อในทุกรูปแบบ และได้กำหนดให้วันที่ 5 มิถุนายน ของทุกปีเป็นวันต่อต้านการค้ามนุษย์ (3) ด้านการคุ้มครอง มีการจัดตั้งบ้านพักเด็กและครอบครัวในทุกจังหวัดทั่วประเทศเพื่อให้ความช่วยเหลือขั้นพื้นฐานกับเหยื่อค้ามนุษย์ มีโทรศัพท์สายด่วน 24 ชั่วโมง และศูนย์คุ้มครองและพัฒนาอาชีพ 9 แห่ง ประกอบด้วย ศูนย์คุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) 4 แห่ง (หญิง) 4 แห่ง และสถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ดเพื่อให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เสียหาย และ (4) ด้านการดำเนินคดี มีการจัดตั้งกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ภายใต้สำนักงานตำรวจแห่งชาติขึ้นมาโดยเฉพาะ
- 16 ข้อมูลระหว่างมิถุนายน 2551- ธันวาคม 2552
- 17 รัฐบาลได้สนับสนุนข้อริเริ่มของภาคประชาสังคมโดยการจัดตั้งคณะกรรมการปฏิรูปและคณะกรรมการสมัชชาปฏิรูป พร้อมทั้งให้งบประมาณสนับสนุน แต่ให้กลไกสามารถดำเนินงานได้อย่างอิสระ

คำมั่นโดยสมัครใจของประเทศไทย

๑. ไทยจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ และอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ฉบับที่ ๘๗ ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและคุ้มครองสิทธิในการรวมตัว และฉบับที่ ๙๘ ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและการเจรจาต่อรอง
๒. ไทยจะถอนข้อสงวนต่อข้อ ๑๖ ของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ เรื่องสิทธิและความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรส และจะถอนถ้อยแถลงตีความข้อ ๖ เรื่องโทษประหารชีวิตเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีที่กระทำผิด และข้อ ๙ เรื่องการนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่การพิจารณาคดีโดยพลันของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และข้อ ๑๔ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ เรื่องเสรีภาพในการโยกย้ายถิ่นฐานและการถือสัญชาติของเด็กพิการ
๓. ไทยจะปรับกฎหมายให้สอดคล้องกับตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งรวมถึงการปรับปรุงกฎหมายอาญาให้สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำแย่ศักดิ์ศรี และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ และการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองเด็กและสตรีได้ดียิ่งขึ้น
๔. ไทยจะประกาศให้ standing invitation ต่อกลไกพิเศษของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน แห่งสหประชาชาติ
๕. ไทยจะเร่งปฏิรูประบบยุติธรรม และเสริมสร้างความเข้มแข็งของการบังคับใช้กฎหมาย
๖. ไทยจะพัฒนาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน และจะเพิ่มความพยายามในการป้องกันการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบ ตรวจสอบแรงงานทั้งระบบ
๗. ไทยจะส่งเสริมสิทธิด้านการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสและเด็กชายขอบ เพื่อให้เด็กเหล่านี้สามารถเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับเด็กอื่น ๆ
๘. ไทยจะเสริมสร้างความเข้มแข็งของการปฏิบัติตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
